

Vyzinová, Barbora

Tezaurace a prezentace kulturního dědictví minorit ve sbírkových a výstavních programech muzeí a galerií

Museologica Brunensia. 2014, vol. 3, iss. 4 (Jaro 2014), pp. 48-49

ISSN 1805-4722 (print); ISSN 2464-5362 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/131425>

Access Date: 01. 12. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Poslednou štúdiou časopisu *Muzeológia a kultúrne dedičstvo* je príspevok Andrey Zobačovej, ktorá venovala priestor výskumu ľudového odevu v oblasti západnej Moravy na základe archívneho výskumu vo fotografickej zbierke Etnografického ústavu AV ČR, pobočka Brno.⁷ Fotografická zbierka, z ktorej autorka vychádzala obsahovala väčšie množstvo reprodukcii archívnych dokumentov viacerých archívov, ktoré boli výsledkom základného výskumu bývalej pracovníčky spomenutej inštitúcie, Vlasty Svobodovej. Autorka poukázala na originalitu a výpovednú hodnotu najmä pozostalosti a dokumentov úradnej povahy k výskumu materiálnej kultúry minulosti.

V rubrike odborných článkov sa čitateľ dozvie informácie o knižnici Slovenského národného múzea – Múzea židovskej kultúry (K. Fircáková), o sprievodných programoch Mendelovho múzea v Brne (D. Hlinková), o múzejnej prezentácii umeleckého remesla (A. Křížová), stave štúdia bratislavskej muzeológie (P. Tišliar), digitalizácii v múzejnej praxi (Z. Denková) a napokon aj o Národopisnom múzeu Sebechleby – Stará Hora (D. Csütörtökyová).

V rubrike osobnosti kultúrneho dedičstva Zuzana Falthová priblížila život a dielo významného slovenského sochára Fraňa Štefunka a v terminologickej časti Jaroslav Liptay analyzoval termín zámok.

Druhé číslo *Muzeológie* dopĺňajú štyri recenzie výstav a päť recenzií odbornej literatúry z oblasti múzejníctva, historických vied a kultúrneho dedičstva. Napokon posledným príspevkom časopisu je správa z odbornej exkurzie študentov bratislavskej muzeológie do Budapešti.

Časopis *Muzeológia a kultúrne dedičstvo* je anonymne recenzované periodikum, ktoré sa dostalo napriek svojej krátkej existencii už do niektorých abstraktových databáz vedeckej literatúry, ako je *The Central European Journal of Social Sciences and Humanities (CEJSH)* a *EBSCO Publishing*. Prináša nielen aktuálne príspevky z celého spektra kultúrneho dedičstva, ale reaguje aj na existujúcu súčasnú knižnú tvorbu a aktuálnu výstavnú činnosť prevažne na území Slovenskej republiky. Priestor na publikovanie dostávajú v časopise aj študenti bratislavskej muzeológie, no toto periodikum vychádzajúce 2× ročne ponúka publikačný priestor najmä pre odborníkov z praxe a akademického prostredia.⁸

Barbora Vyzinová

Tezaurace a prezentace kulturního dědictví minorit ve sbírkových a výstavních programech muzeí a galerií

Tezaurace a prezentace kulturního dědictví minorit ve sbírkových a výstavních programech muzeí a galerií: sborník příspěvků přednesených v průběhu pracovního semináře ve Vzdělávacím a kulturním centru Židovského muzea v Praze 9. března 2006. Editor Dana Veselská. V Praze: Židovské muzeum, 2006, 130 s. ISBN 80-868-8942-4.

Sborník¹ *Tezaurace a prezentace kulturního dědictví minorit ve sbírkových a výstavních programech muzeí a galerií* byl vydán v roce 2006 Židovským muzeem v Praze, po pořádání pracovního semináře ve Vzdělávacím a kulturním centru Židovského muzea v Praze, který se konal 6. března 2006. Hned v úvodu pořadatelka konference Dana Veselská upozorňuje na to, že konference se snažila zaměřit nejen na etnické či národnostní menšiny, ale i na minoritu jinak chápanou – např. náboženskou či společenskou, což se bohužel ve výsledku nepodařilo. Dále shrnuje, které příspěvky ve sborníku nalezneme. Každý příspěvek je doplněn profesionálně přeloženou anglickou anotací. Zároveň je sborník evidován v databázi Conference Proceedings Citation Index společnosti Thomson Reuters.

Příspěvek Pavla Jirásky z Ministerstva kultury ČR nazvaný *Prezentace kulturního dědictví ve světle dokumentů EU a kulturní politiky MK ČR* je rozdělen na více částí. Po úvodu následuje kapitola *Kulturní dědictví – muzea a galerie*, kde je dle zákona 122/2000 Sb. vymezen pojem sbírka. Autor zde upozorňuje na stejné metody práce s „běžnými“ sbírkovými předměty a sbírkové předměty související s menšinami, kde by byl ovšem vhodný jiný postup práce. V části následující *Kulturní dědictví – menšina, minorita* nalezneme více různých definic minority, jak v chápání světovém, tak v České republice. V poslední části *Thesaurus – prostředek mnohojazyčnosti – politika Evropské unie* nalezneme vymezení pojmu thesaurus, snahy Evropské unie pro větší propagaci kultury minorit a na závěr tvrzení Pavla Jirásky, že tezaurace a prezentace menšin není specifickou problematikou, ale spíše problémem technickým. Toto tvrzení lze považovat za otazné. Každý národ, v daném případě minorita, má svoji specifickou historickou zkušenost a i prezentaci své kultury vnímá jinak. Pokud se člověk, který má středoevropskou mentalitu a nemá mnoho zahraničních poznatků či zkušeností, pustí do tezaurace a prezentace např. vybrané asijské menšiny, je jasné, že kulturu či společenské zvyky této menšiny, nedokáže podat tak, jak by to udělal její člen. Je tedy jisté, že názory či vnímání středoevropského muzejníka vybrané asijské menšiny budou zkrácené, někdy dokonce i mylné. Dle mého názoru, by v tomto případě bylo vhodné člena menšiny přizvat či požádat o pomoc, což je již jisté specifikum v tezauraci a prezentaci menšin.

Následující příspěvek je od Jana Doláka, vedoucího Katedry UNESCO pro muzeologii a světové dědictví na Masarykově univerzitě. S názvem *Muzejní dokumentace menšin doma i ve světě*. První kapitola *Dokumentace menšin v České republice* je zaměřena především na historii dokumentace minorit u nás, s důrazem především na ukrajinskou a německou menšinu. Je to jisté i proto, že tyto menšiny jsou často opomíjeny a autor již v úvodu předesílal, že se záměrně oprostí od židovské a romské komunity u nás, neboť to bude tématem následujících příspěvků. V další části nazvané *Dokumentace menšin ve světě* je uvedené poměrně velké množství zahraničních muzeí, která

⁷ ZOBÁČOVÁ, Andrea. Úřední spisy jako pramen k výzkumu lidového odevu na západní Moravě. In: *Muzeológia a kultúrne dedičstvo*, 2/2013, s. 103–117.

⁸ http://muzeologia.sk/formular_prispevok.htm (28. 4. 2014)

¹ *Tezaurace a prezentace kulturního dědictví minorit ve sbírkových a výstavních programech muzeí a galerií: sborník příspěvků přednesených v průběhu pracovního semináře ve Vzdělávacím a kulturním centru Židovského muzea v Praze 9. března 2006*. Editor Dana Veselská. V Praze: Židovské muzeum, 2006, 130 s. ISBN 80-868-8942-4.

dokumentují minority, ale i konkrétní problémy, při chápání a následném zpracování předmětů, minority a majority, která často muzeum spravuje. Závěr je pojmenován *Jaký je tedy další osud dokumentace menšin?* a jak už nadpis napovídá, je složen z mnoha otázek k zamyšlení nad budoucností minorit v Evropě, ale i její dokumentace.

Príspevek Magdy Veselské, odborné pracovnice Židovského muzea, *Židovská a sprížená muzea v Československu v letech 1918–1939 začíná částí 1/ Muzea židovská*, ve které autorka popisuje příčiny a problematiku zakládání muzeí na území Čech, Moravy, Slezska a Slovenska. Je zde popisována i na danou dobu velmi kvalitní evidence sbírkových předmětů, ale i postoj židovských obcí k muzeím – zajímavé je, že postoj byl stejně často pozitivní, jako negativní. Kapitola 2/ *Muzea majoritní vypráví o vzniku „židovských koutků či síní“ v muzeích*, která nebyla na tuto problematiku zaměřena. Další část 3/ *Muzea biblická* obsahuje celkový popis jejich vzniku a potřebu těchto muzeí v dané době. Přiblížení Svaté země, pro ty, co si nemohli dovolit vypravit se sami na tuto cestu. Autorka zde velmi vyzdvihuje průvodce, který napsal Jaroslav Sedláček pro Museum biblických starožitností v Praze. Druhé biblické muzeum u nás vzniklo i v Brně, ale bohužel není dobře zdokumentováno. Poslední kapitole 4/ *Soukromí sběratelů judaik*, se dozvíme, že v tomto odvětví nebylo soukromé sběratelství u nás příliš rozvinuté, na rozdíl od zahraničí (především Polsko a Německo).

Článek Jany Horváthové, ředitelky Muzea romské kultury v Brně, se nazývá *Romové a muzealizace*. Hned v první části nazvané *Výzkum muzeálního myšlení Romů a jeho výsledky* popisuje vlastní výzkum, kde studovala postavení Romů k muzeu jako takovému, ale i přímo k Muzeu romské kultury. Ač byla tato instituce převážně vítána, praktický zájem o ní nebyl a není projeven. V druhé kapitole *Institucionalizace muzeálního myšlení Romů* je popsána historie, kdy samy Romové chtěli prezentovat svou kulturu, i když to ve většině případů nebylo pomocí muzeí, až po vznik Muzea romské kultury. V závěru nazvaném *Obsah a význam pojmu muzeum v myšlení Romů* se Horváthová snaží vysvětlit, proč Romové nemají k muzeím vztah, či proč v nich „nevidí smysl“.

Jiří Žalman z Ministerstva kultury ČR ve svém příspěvku nazvaném *Aktualizace sbírkotvorných programů muzeí* hned v úvodu předesílá, že muzea by měla dokumentovat či prezentovat i současnou problematiku

a nejen věci minulé, čímž kritizuje sbírkotvornou činnost muzeí. V tomto názoru s ním jistě většina muzejní obce souhlasí. Pokud se zamyslíme nad vznikem muzeí, tak naprostá většina vznikla právě pro to, aby veřejnosti přibližovala problematiku současnou, ať už např. uměleckoprůmyslová či regionální. Dále autor upozorňuje na to, že mnoho muzejníků nemá stanovený cíl sbírky nebo o něm vůbec neví. Dále nabádá k tvorbě tzv. střednědobé koncepce sbírkotvorné činnosti, jež podle něj může vést k zamyšlení o funkčnosti daného muzea. Příspěvek Jiřího Žalmana byl spíše v obecné rovině, kdy muzejníkům připomínal, jak by mělo muzeum pracovat a po tom, kdy „opravdu takto pracovat bude“ se může lépe zabývat tezaurací a prezentací menšin.

Ve stručném příspěvku Václava Appla z Ministerstva kultury ČR pojmenovaném *Podpora kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin odborem regionální a národnostní kultury Ministerstva kultury České republiky* se dozvíme o projektech, které v roce 2006 mohou být dotovány MK ČR a jakými částkami. V závěru jsou vyspány příklady projektů židovské kultury, které právě MK ČR finančně podpořilo.

Iva Votroubková a Eva Dittertová z Krajského muzea v Chebu přednesly příspěvek s názvem *Vietnamská menšina v Chebu*. V první části je popsána ne příliš známá historie soužití Čechů a Vietnamců, ve druhé potom výsledky výzkumu prováděným panem Trungem Ta Minhem. Zajímavá je skutečnost, že většina vietnamské menšiny chce zůstat v České republice trvale. Tomu i napomáhá intenzivní asimilace minority. Dále je popisován projekt Vietnam, který probíhal v roce 2005 v Krajském muzeu v Chebu.

Ve stručném příspěvku Ladislava Smejkal z Vlastivědného muzea a galerie v České Lípě nazvaném *Památky na osudy obyvatel německé národnosti na Českolipsku ve sbírkách Vlastivědného muzea a galerie v České Lípě* se seznámíme s osudy čtyř obyvatel německé národnosti, kteří nebyli po druhé světové válce odsunuti a jak se dostaly předměty, dokumentující tuto menšinu do muzea.

Příspěvek Stanislavy Vrbkové z Regionálního muzea v Mikulově nazvaný *Historie dokumentace a prezentace židovské kultury v Mikulově* představuje historii tamní židovské obce, která je doložena od novověku, kdy žánik je datován do roku 1867, ovšem k definitivnímu opuštění Mikulova židovských obyvatel došlo až za druhé světové války. Dále jsou v článku rozepisovány problémy, které muzeum

mělo při dokumentaci a později prezentaci mikulovské židovské obce. Při muzeu vzniklo i Dokumentační centrum moravského židovství. Samozřejmě úspěchy i neúspěchy při vzniku této instituce zde najdeme také.

Alice Draslerová, zaměstnankyně Regionálního muzea v Českém Krumlově, se snaží ve svém příspěvku *Etnické procesy na Českokrumlovsku ve světle sbírek Regionálního muzea v Českém Krumlově* přiblížit minulou multikulturní společnost. V první části popisuje zásadní body historie, které vedly k vývoji Českokrumlovska, již od 13. století. Seznamuje čtenáře s česko-německým soužitím, kdy byla v této oblasti výrazná německá většina, přes odsun Němců, osídlování opuštěných prostor novými obyvateli, převážně českými, ale i Rumuny, Romy a Slováky, kdy se stalo Českokrumlovsko národnostně pestrým krajem, až po kolektivizaci zemědělství v době komunismu, kdy přirozený vývoj oblasti zanikl. V druhé části příspěvku autorka představuje, jak toto muzeum dokumentuje danou problematiku.

Ve svém druhém příspěvku s názvem *Projekt a dokumentace judaik v českých a moravských pamětových institucích* popisuje Magda Veselská komplikované začátky projektu, zaměřeného na identifikaci sbírkových předmětů, které mnohdy souvisí s židovskou tematikou, ač to mnohdy správci dané sbírky nevědí. Spolupráce Židovského muzea v Praze a dalších, mnohdy menších muzejních institucí je pozitivní, jak pro Židovské muzeum, které objevilo nové, pro ně neznámé předměty, tak pro další muzejní instituce, které mnohdy „neví, co vlastně mají“.

Hana Dvořáková z Moravského zemského muzea v závěrečném příspěvku *Menšiny na Moravě ve vztahu ke sbírkám Etnografického ústavu Moravského zemského muzea v Brně* uvádí, že dokumentace minorit je v muzeu velmi málo zastoupena. Zároveň popisuje historii sbírky, týkající charvátského etnika na našem území. Její, ač krátký, článek lze vnímat velmi pozitivně.

Celkový dojem ze sborníku je pozitivní. Poukazuje i na menšiny, které nejsou tak známé, ale i na postupy jednotlivých muzeí. Navíc problematika tezaurace a prezentace minorit nás je, z mého pohledu, nedostatečně řešena. Vnímána jsou pouze Muzeum romské kultury v Brně a Židovské muzeum v Praze, což není, dle mého názoru, dobře. Je třeba ukazovat i další menšiny a jejich vývoj dokumentovat. ■